

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni Karola Swierczewskiego

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

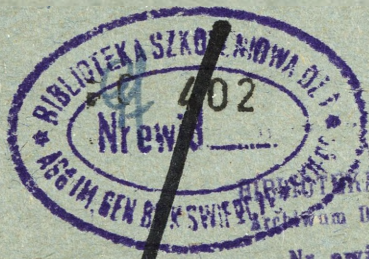
ASG wewn. 3276/77

Egz. Nr. 50

Płk dypl. Marian WILIŃSKI

NIKTÓRE PROBLEMY ORGANIZACJI
I PROWADZENIA ROZPOZNANIA W OPERACJI
OBRONNEJ ARMII I FRONTU

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUROWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid.

41828

WARSZAWA

STYCZEN

1977

(55)

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBcych

ASG wewn. 3276/77

Egz. Nr..... **50**

Płk dypl. Marian WILIŃSKI

**NIEKTÓRE PROBLEMY ORGANIZACJI
I PROWADZENIA ROZPOZNANIA W OPERACJI
ÓBRONNEJ ARMII I FRONTU**

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUOWA ASG WP
Biuro w Dziale Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. _____

41828

WARSZAWA

STYCZEN

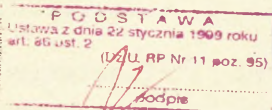
1977

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni K. Swierczewskiego

JAWNE

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO ~~SAKUCZOWICZ~~ ~~CH~~

ASG wewn. 3276/77

~~XXXXXXXXXX~~
Egz.Nr

50

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

płk dypl. Marian WILIŃSKI

"NIEKTÓRE PROBLEMY ORGANIZACJI I PROWADZENIA
ROZPOZNANIA W OPERACJI OBRONNEJ ARMII I FRONTU"

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiarów Specjalnych

41828

WARSZAWA

STYCZEN

1977 r.

100

SECRET

SECRET

30

SECRET
1957

SECRET

SPIS TREŚCI

	Str.
Wstęp	4
1. Właściwości organizacji i systemu rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/	5
2. Cel i zadania rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/	9
3. Właściwości planowania, kierowania rozpoznaniem oraz obiegu informacji w operacji obronnej	14
A/ Planowanie rozpoznania	14
B/ Właściwości kierowania rozpoznaniem i obiegu informacji	21
4. Właściwości użycia oraz zadania poszczególnych rodzajów rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/	24
A/ Rozpoznanie powietrzne	24
B/ Działania specjalne	27
C/ Rozpoznanie radioelektroniczne	31
D/ Rozpoznanie artyleryjskie	35
E/ Rozpoznanie inżynieryjne	38
F/ Rozpoznanie chemiczne	42
G/ Rozpoznanie agenturalne	44
Zakończenie	45
<u>Literatura:</u>	46

Wstęp

Skrypt niniejszy stanowi pomocniczy materiał szkoleniowy dla słuchaczy III kursów ogólnowojskowych, kursów doskonalenia wyższej kadry dowódczej i podyplomowego kursu szkolenia operacyjnego.

Skrypt nie obejmuje całokształtu spraw związanych z organizacją systemu i prowadzeniem rozpoznania w operacji obronnej, przedstawia jedynie najbardziej istotne problemy i właściwości tego rozpoznania wynikające z rodzaju i charakteru działań.

Celowo pominięto w nim szereg zagadnień, takich jak skład, organizacja i możliwości pododdziałów /oddziałów/ rozpoznania na szczeblach operacyjnych, zadania, obowiązki i zakres pracy dowództw, sztabów i osób funkcyjnych w zakresie organizacji systemu rozpoznania, oraz inne problemy wynikające z ogólnych zasad rozpoznania, obowiązujące we wszystkich rodzajach działań i zawarte w odpowiednich podręcznikach, regulaminach i skryptach.

Stąd też, warunkiem pełnego zrozumienia istoty rozpoznania w operacji obronnej przedstawionej w niniejszym skrypcie jest znajomość podstawowych zasad organizacji i prowadzenia rozpoznania w ogóle, zdobyta przez słuchaczy w trakcie studiów na I i II roku nauczania lub przestudiowania nakazanych podręczników, skryptów i wydawnictw fachowych.

1. Właściwości organizacji i systemu rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/.

Pod pojęciem organizacji rozpoznania rozumie się całokształt przedsięwzięć dokonywanych przez dowódców i sztaby ogólnowojskowe oraz dowódców /szefów/ rodzajów wojsk i służb poszczególnych szczebli dowodzenia, zmierzających do zdobycia wiadomości o nieprzyjacielu i terenie w obszarze planowanych działań /operacji/.

Do najważniejszych z tych przedsięwzięć należy zaliczyć:

- określenie celu i zadań rozpoznania;
- planowanie rozpoznania i postawienie zadań wykonawcom;
- przygotowanie pododdziałów /oddziałów/ rozpoznania do realizacji zadań rozpoznawczych;
- organizację łączności rozpoznania;
- organizację zbierania i opracowywania wiadomości z rozpoznania i zabezpieczenie sprawnego obiegu informacji.

Wymienione przedsięwzięcia są ściśle z sobą związane i obowiązują we wszystkich rodzajach działań. W zależności od konkretnej sytuacji może jedynie ulegać zmianie treść i sposób oraz kolejność ich realizacji.

Istota i cechy operacji obronnej wywierają określony wpływ na charakter i właściwości organizacji rozpoznania. Obrona jak wiadomo jest przejściowym rodzajem działań, stosowanym w różnych okresach wojny i mającym na celu - w uogólnionym jego

sensie - stworzenie warunków dla przejścia /ponownego przejścia/ wojsk do działań zaczepnych. Wynika stąd konieczność realizacji przez rozpoznawcę jak gdyby dwóch zadań w jednym okresie czasu: pierwszej - wynikającej z potrzeb planowanej /prowadzonej/ operacji obronnej i drugiej, nacelowanej na zdobycie informacji na przyszłość, niezbędnych dla podjęcia decyzji do operacji zaczepnej.

Na pewno wiele informacji zdobytych dla potrzeb operacji obronnej może służyć przyszłym decyzjom do działań zaczepnych, ale ograniczać się wyłącznie do nich nie można. Oddział /Zarząd/ rozpoznawczy armii /frontu/ muszą wykroczyć w swej działalności poza aktualne zadania i potrzeby operacji obronnej i w oparciu o przewidywania i na podstawie świadomych, zawnazs zaplanowanych i zorganizowanych działań rozpoznawczych, dążyć również do zdobycia takich informacji, które w aktualnej sytuacji mogą być nawet mało przydatne i nieużyteczne, ale okażą się niezbędne i celowe przy podejmowaniu decyzji do działań zaczepnych.

Naturalnie, że zainteresowane komórki rozpoznawcze powinny podejść do tego problemu bardzo poważnie, dokładnie przemyśleć i przeanalizować możliwości wydzielenie sił i środków i skupienie ich wysiłku dla realizacji zadań dla potrzeb "przyszłościowych", pamiętając o tym, że główny wysiłek rozpoznania w początkowym okresie musi być jednak skupiony dla zabezpieczenia zadań operacji obronnej.

Konieczność realizacji dwóch grup zadań /dla

potrzeb obrony i natarcia /wynikać będzie również z tego, że na szczeblu armii a szczególnie frontu, częstszym zjawiskiem może być fakt prowadzenia obrony częścią sił ugrupowania operacyjnego, przy jednoczesnym kontynuowaniu działań zaczepnych pozostałymi siłami. Użycie sił i środków rozpoznania w takim przypadku /ich podział, wysiłek i zakres zadań/ powinno być tak przemyślane i zaplanowane, aby zabezpieczyć w niezbędne ilości informacji o przeciwniku, zarówno zgrupowanie prowadzące działania zaczepne jak i zgrupowanie broniące się.

Wiele właściwości i cech specyficznych organizacji rozpoznania w operacji obronnej wynikać będzie z warunków organizacji obrony tj. czy będzie ona organizowana w styczności, czy bez styczności z nieprzyjacielem. Najczęstszym przypadkiem będzie przechodzenie związku operacyjnego do obrony w bezpośredniej styczności, w toku prowadzonych dotychczas działań, co powodować będzie konieczność reorganizacji w bardzo ograniczonym czasie działającego już systemu rozpoznania, postawienia dodatkowych zadań, częściowej zmiany podporządkowania i wysłania nowych sił i środków rozpoznania. Wszystko to będzie musiało odbywać się w warunkach pełnego zaangażowania sił i środków rozpoznania w realizacji dotychczasowych zadań, często przy braku łączności z nimi, co stwarzać będzie duże trudności organizacyjne przed szefami komórek rozpoznawczych.

Organizacja obrony bez styczności z nieprzy-

jacielem na szczeblu armii /frontu/ może mieć miejsce w szczególnych przypadkach, jak np. w obronie wybrzeża morskiego, obronie rubieży granicy państwowej w początkowym okresie wojny w celu zabezpieczenia rozwinięcia operacyjnego wojsk, obronie określonej rubieży w głębi w przypadku zniszczenia wojsk osłonowych /I rzutu operacyjnego/ uderzeniami jądrowymi, itp.

W tego rodzaju obronie mimo pozornych ułatwień wynikających z dysponowania stosunkowo dostateczną ilością czasu, istnieć będą również i trudności w organizacji rozpoznania. W odróżnieniu od organizacji obrony w styczności, gdy komórka rozpoznawcza armii /frontu/ dysponuje już stosunkowo szerokim zakresem wiadomości o przeciwniku zdobytych w dotychczasowych działaniach i ułatwiających organizację rozpoznania w określonych celach i kierunkach - podczas organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem, wszystko trzeba będzie zdobywać od podstaw, a więc zakres zadań rozpoznawczych będzie dużo szerszy i wszechstronniejszy. Wszystkie przedsięwzięcia organizacji rozpoznania będą musiały początkowo nosić charakter ramowy, oparty raczej na przewidywaniach, a nie realnych przesłankach i będą stopniowo konkretyzowane oraz ostatecznie ustalane w miarę podchodzenia sił przeciwnika do strefy obrony. Angażowanie sił i środków rozpoznania następować będzie również stopniowo od rozpoznania agenturalnego i radioelektronicznego w pierwszej kolejności, poprzez rozpoznanie specjal-

ne i powietrzne do rozpoznania ogólnowojskowego i rodzajów wojsk. W miarę zbliżania się sił przeciwnika, wzrastać będzie zakres zadań i natężenie działalności rozpoznawczej, a często większość danych i informacji o przeciwniku, niezbędnych dla powzięcia decyzji do operacji obronnej, trzeba będzie zdobyć dopiero w ostatnim okresie, przed rozpoczęciem natarcia nieprzyjaciela.

Jedną z istotnych właściwości organizacji i prowadzenia rozpoznania w operacji obronnej, wynikającą dość wyraźnie z przedstawionych już rozważań jest to, że w odróżnieniu np. od działań zaczepnych rozpoznanie prowadzi się "do siebie". Inaczej mówiąc, główny wysiłek rozpoznania skupia się początkowo na obiektach i elementach ugrupowania przeciwnika położonych w głębi i kolejno przenosi się w kierunku przedniego skraju i w głąb obrony. Nie dotyczy to przeciwuderzenia, podczas którego wysiłek rozpoznania skupia się tak, jak w natarciu od linii styczności wojsk w głąb ugrupowania przeciwnika.

2. Cel i zadania rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/.

Zasadniczym celem rozpoznania w operacji obronnej jest odpowiednio wczesne wykrycie przygotowań nieprzyjaciela do działań zaczepnych, określenie czasu, możliwości i prawdopodobnego sposobu wykonania uderzenia i prowadzenia natarcia, w tym głównie ustalenie zasadniczego zgrupowania uderzenio-

wego, kierunku głównego uderzenia oraz możliwości użycia broni jądrowej.

Istota celu rozpoznania sprowadza się więc do zdobycia tych wszystkich informacji o przeciwniku, które mają decydujący wpływ na treść decyzji do operacji obronnej i przygotowania wojsk do odparcia uderzenia przeciwnika oraz prowadzenia walki obronnej.

Wynikają stąd złożone i różnorodne co do charakteru i rodzaju zadania rozpoznawcze, których treść każdorazowo zależna będzie od takich czynników jak: charakter wojny /z użyciem, czy bez użycia broni jądrowej/, charakter TDW, warunki przechodzenia armii /frontu/ do obrony, przewidywany czas trwania bitwy obronnej, charakter i rodzaj przeciwnika, itp.

W każdym jednak przypadku całokształt zadań rozpoznawczych w operacji obronnej podzielić można na dwie zasadnicze grupy, tj.:

a/ zadania rozpoznania realizowane do czasu rozpoczęcia działań zaczepnych nieprzyjaciela i sprowadzające się do wykrycia wszystkich obiektów niezbędnych do ustalenia siły, składu oraz możliwości działań nieprzyjaciela. Służyć one mają powzięciu optymalnej decyzji do organizacji skutecznej obrony.

b/ zadania rozpoznania wykonywane w toku prowadzenia walki obronnej i zmierzające głównie do ciągłego śledzenia wykrytych

wcześniej obiektów i elementów ugrupowania przeciwnika, ustalania zachodzących w nich zmian i wykrywania nowych obiektów, głównie w głębi jego ugrupowania zaczepnego. Powinny one zabezpieczyć powzięcie decyzji do organizacji i wykonania przeciwuderzenia i całkowitego załamania natarcia nieprzyjaciela. Należy mieć przy tym na uwadze, że wiele zadań rozpoznawczych wykonywanych w tym okresie może służyć do powzięcia decyzji do działań zaczepnych.

W okresie organizacji obrony rozpoznanie powinno dostarczyć dowódcom i sztabom następujących, zasadniczych danych o nieprzyjacielu:

- skład, aktualne rozmieszczenie ZT i operacyjnych nieprzyjaciela, na kierunku planowanej obrony i charakter dokonywanych przez nie przedsięwzięć /prowadzonych działań/;
- możliwości i prawdopodobny czas podejścia wojsk przeciwnika /w obronie bez styczności/ do rejonu obrony, lub dokonania przegrupowań, podciągnięcia świeżych sił i osiągnięcia gotowości do natarcia przez nieprzyjaciela znajdującego się w styczności:
- rodzaj, rozmieszczenie i możliwości użycia środków przenoszenia broni jądrowej;
- kierunki i obiekty szczególnego natężenia /zainteresowania/ działalności rozpoznawczej nieprzyjaciela w okresie przygotowań do natarcia;
- skład i ugrupowanie I rzutu operacyjnego zgrupo-

wania uderzeniowego przeciwnika oraz rozmieszczenie i możliwości użycia jego bliższych i dalszych odwodów;

- możliwości i prawdopodobny czas przejścia wojsk nieprzyjaciela do natarcia, możliwy kierunek głównego uderzenia oraz sposób wsparcia i zabezpieczenia ich działań przez siły i środki rodzajów wojsk i służb;
- skład i rozmieszczenie wojsk powietrzno-desantowych i desantu morskiego oraz prawdopodobny czas i sposób ich użycia;
- rozmieszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i zasadniczych środków radioelektronicznego systemu kierowania, naprowadzania, rozpoznania i walki radioelektronicznej;
- prawdopodobna organizacja systemu zaopatrywania, rozmieszczenie elementów tyłowych decydujących o ciągłości i sprawności zaopatrywania;
- możliwe metody i sposoby dezinformacji i maskowania operacyjnego, które mogą być zastosowane przez nieprzyjaciela w okresie przygotowań do natarcia.

W toku prowadzenia operacji obronnej przez armię /front/ rozpoznanie powinno:

- nieustannie śledzić rozmieszczenie i przegrupowanie środków przenoszenia broni jądrowej i określać możliwości ich użycia;
- określać kierunki działania lotnictwa uderzeniowego nieprzyjaciela, w tym głównie samolotów nosicieli broni jądrowej, jak rów-

- niez kierunku działania lotnictwa rozpoznawczego;
- wykrywać zmiany zachodzące w ugrupowaniu związków taktycznych i operacyjnych nieprzyjaciela, szczególnie na kierunkach głównego uderzenia;
- śledzić zmianę systemu dowodzenia związków taktycznych i operacyjnych nieprzyjaciela, ustalając nowo zajmowane rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i węzłów łączności;
- śledzić przegrupowanie i wprowadzenie do bitwy nowych związków taktycznych i operacyjnych nieprzyjaciela, ustalając prawdopodobny czas, rubież i kierunek ich wprowadzenia;
- śledzić rozmieszczenie wojsk powietrzno-desantowych nieprzyjaciela oraz ustalić czas rozpoczęcia lądowania i możliwe rejony lądowania desantów i cel ich działania;
- śledzić mobilizację nowych sił na terytorium przeciwnika oraz przerzuty wojsk z innych kontynentów do strefy działań bojowych;
- wykrywać najsilniejsze i najsłabsze miejsca w ugrupowaniu wojsk przeciwnika, które włamały się w głąb obrony i określać najdogodniejsze kierunki wykonania przeciwuderzeń;
- określić miejsca i strefy skażeń po wybuchach jądrowych;
- śledzić przegrupowanie baz i urządzeń tyłowych nieprzyjaciela określając nowo zajmowane rejony ich rozmieszczenia.

Zarówno w okresie organizacji obrony jak i w toku prowadzenia operacji obronnej, cały szereg zadań rozpoznawczych wpływać będzie tak, jak w każdych innych działaniach z konieczności rozpoznania terenu zarówno z punktu widzenia wykorzystania jego właściwości przez wojska własne jak i wpływu na działanie wojsk przeciwnika.

Spośród wszystkich zadań rozpoznania szczególnego znaczenia nabierają te, które zmierzają do zdobycia informacji pozwalających określić stopień gotowości bojowej i możliwości użycia wojsk rakietowych i innych środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela oraz wykrycia obiektów, na które celowo jest wykonać własne uderzenia jądrowe.

3. Właściwości planowania, kierowania rozpoznaniem oraz obiegu informacji w operacji obronnej

A/ Planowanie rozpoznania

Planowanie jest jednym z podstawowych przedsięwzięć organizacji systemu rozpoznania realizowanym przez oddział /zarząd/ rozpoznawczy armii /frontu/ w ścisłym współdziałaniu z oddziałem /zarządem/ operacyjnym i innymi komórkami sztabu oraz dowództw rodzajów wojsk i służb.

Przedmiotem planowania rozpoznania jest ustalenie kolejności, terminów i sposobów wykonania zadań rozpoznawczych, określenie sił i środków dla ich realizacji oraz zgranie działań poszczególnych rodzajów rozpoznania szczebla własnego i podwładnych w ramach całego systemu. We wszystkich przed-

siewzięciach planistycznych należy uwzględniać zawsze cel bitwy obronnej, przewidywany czas i sposób jej trwania oraz inne warunki i właściwości, które mogą mieć wpływ na charakter i treść zadań, czas i sposób ich wykonania.

Zakres, szczegółowość i czas przedsięwzięć planowania rozpoznania zależą będą głównie od konkretnej sytuacji operacyjnej i warunków w jakich armia /front/ przechodzić będą do obrony.

Najtrudniejszym i najczęściej spotykanym wypadkiem będzie konieczność planowania w warunkach przechodzenia do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Zasadnicze trudności wynikać będą z następujących przyczyn:

a/ Planowanie rozpoznania dla potrzeb operacji obronnej przebiegać będzie równoległe z prowadzeniem dotychczasowych działań, w warunkach charakteryzujących się brakiem ustabilizowanego położenia, zmian w sytuacji lądowej i powietrznej oraz braku wystarczającej ilości czasu na planowanie rozpoznania, przygotowanie sił i środków do nowych zadań, postawienie im zadań, odtworzenie lub dokonanie zmian w systemie dowodzenia i łączności, obiegu informacji, itp.

b/ Ugrupowanie, kierunki i rejony oraz zadania rozpoznania działających już elementów rozpoznawczych nie zawsze odpowiadać będą idei i zamiarowi przygotowywanej operacji obronnej. Wymagać to będzie dokonania szeregu dodatkowych i skomplikowanych przedsięwzięć w postaci przecelowania dotych-

czasowych i postawienia nowych zadań elementom rozpoznania, zmian podporządkowania niektórych pododziałów /elementów/ rozpoznania, wysłania dodatkowych sił i środków itp.

W tej sytuacji planowanie musi z konieczności ograniczyć się do najważniejszych przedsięwzięć, które pozwolą na organizację a raczej reorganizację rozpoznania w zakresie niezbędnym do zabezpieczenia operacji obronnej. Plan rozpoznania powinien być opracowany tak, aby w minimalnym i koniecznym tylko stopniu wprowadzał zmiany w działającym już systemie rozpoznania. Przedsięwzięcia organizacyjne wynikające z planu jak np. zarządzenia wstępne do rozpoznania, stawianie dodatkowych zadań, dokonywanie zmian w podporządkowaniu itp. powinny być realizowane skróconymi metodami tj. przy pomocy krótkich zadań przez techniczne środki łączności, lub w drodze styczności osobistej itp. a dokumenty niezbędne w tym zakresie /rozkazy, zarządzenia/ przesyłane w okresie późniejszym.

Rozpoznanie w początkowym okresie organizacji obrony prowadzone zazwyczaj będzie przy wykorzystaniu planu opracowanego wcześniej na okres operacji zaczepnej. Do dokumentu tego wnosi się sukcesywnie poprawki i uzupełnienia wynikające z nowej sytuacji a po powzięciu decyzji przez dowódcę armii /frontu/ do obrony niezwłocznie przystępuje się do opracowania nowego planu rozpoznania z zasady w formie graficznej na mapie z niezbędnymi tylko załącznikami.

Planowanie rozpoznania w warunkach organizacji

obrony bez styczności z nieprzyjacielem nie powinno pozornie zawierać w sobie tylu trudności i złożonych problemów. Dostateczna ilość czasu i brak bezpośredniego oddziaływania przeciwnika pozwalają bowiem na dokładne i szczegółowe przeanalizowanie wszystkich potrzeb i przedsięwzięć w zakresie rozpoznania, w miarę wszechstronne przygotowanie sił i środków do wykonania zadań, rozpracowanie w szczególności sposobu ich działań, dokładną organizację dowodzenia, łączności i obiegu informacji. Z drugiej jednak strony problem planowania rozpoznania w warunkach organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem nie jest tak prosty jak by się wydawało i powinien być również wszechstronnie i dogłębnie przemyślany przez planujące komórki rozpoznawcze. W pierwszym rzędzie nasuwają się bowiem wątpliwości i pytania, co, gdzie, w jakim czasie rozpoznawać i w odniesieniu do jakich obiektów planować użycie organów rozpoznania. Brak przeciwnika bezpośrednio przed frontem obrony, a czasem nawet przebywanie jego wojsk poza zasięgiem posiadanych sił i środków rozpoznania utrudniają szczegółowe, umiejscowione w czasie i przestrzeni zaplanowanie przedsięwzięć rozpoznawczych.

Stąd też w oparciu o posiadane ze szczebla nadrzędnego informacje o przeciwniku, oddział /zarząd/ rozpoznawczy musi dokonać wszechstronnej i wnikliwej analizy możliwych kierunków /rejonów/ i czasu podejścia wojsk przeciwnika i na podstawie tych przewidywań zaplanować użycie poszczególnych sił

rozpoznania z takim wyprzedzeniem, aby były one w stanie "przejąć" i rozpocząć rozpoznawanie przeciwnika już na maksymalnych zasięgach swoich taktyczno-technicznych możliwości.

W miarę konkretyzowania się i wyjaśniania sytuacji wnosi się do planu rozpoznania odpowiednie poprawki i uzupełnienia i w ślad za tym stawia dodatkowe zadania dla wykonawców.

Plan rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/ opracowuje się uwzględniając zadania wykonywane przez wojska na przewidywanych kierunkach natarcia zgrupowań uderzeniowych przeciwnika w kolejnych etapach bitwy obronnej. Ilość i treść poszczególnych etapów w zależności od warunków organizacji obrony i planu rozegrania bitwy obronnej może być różna. W każdym jednak przypadku rozróżnić można trzy zasadnicze okresy operacji obronnej:

pierwszy - do czasu rozpoczęcia działań zaczepnych przez nieprzyjaciela /włącznie z walką w pasie przesłaniania jeśli taki jest organizowany/;

drugi - polegający na odparciu ataku nieprzyjaciela i walce o utrzymanie bronionych pozycji;

trzeci - obejmujący wykonanie przeciwuderzenia na siły nieprzyjaciela, które włamały się w głąb obrony.

Na pierwszy okres walki obronnej, plan rozpoznania powinien ujmować zadania zmierzające do zdobycia wszelkich informacji o przygotowaniach nieprzyjaciela do operacji zaczepnej, jak: dokonywane przegrupowania, podciąganie odwodów, zajmowanie

stanowisk startowych i ogniowych przez środki przenoszenia broni jądrowej i artylerię, itp. Zasadniczym zadaniem rozpoznania będzie dokładne określenie położenia ważniejszych obiektów i elementów ugrupowania przeciwnika, na które byłoby celowo wykonać uderzenia jądrowe /lotnicze/ jeszcze przed osiągnięciem ich gotowości do natarcia. Użycie przez broniące się wojska broni jądrowej w tym okresie może doprowadzić do opóźnienia przygotowań przeciwnika do natarcia i osłabienia jego siły uderzeniowej, a nawet do całkowitego zerwania przygotowań do natarcia.

Głównym zadaniem broniących się wojsk w tym okresie jest osłabienie i zdeorganizowanie ugrupowania przeciwnika rozwijającego się do natarcia, opóźnienie lub zerwanie natarcia poprzez wykonanie kontrprzygotowania. Warunkiem realizacji tych zadań, oprócz posiadania dostatecznej ilości sił i środków, jest dokładna znajomość położenia zgrupowania uderzeniowego przeciwnika i właściwy wybór momentu wykonania kontrprzygotowania.

Uderzenia ogniowe w czasie kontrprzygotowania wykonuje się na rozwijające się lub przygotowujące do natarcia w rejonach wyjściowych zgrupowania uderzeniowe wojsk, na ich środki przenoszenia broni jądrowej, artylerię na stanowiskach ogniowych, stanowiska dowodzenia itp. Dlatego też rozpoznanie tych obiektów planuje się bardzo szczegółowo i z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym, przewidując

kompleksowe wykorzystanie wszystkich sił i środków w ramach jednolitego systemu rozpoznania armii /frontu/.

Najważniejszym zadaniem wojsk w drugim okresie operacji obronnej jest odparcie i załamanie natarcia nieprzyjaciela oraz likwidacja skutków uderzeń jądrowych i chemicznych przeciwnika. W czasie natarcia, nieprzyjaciel może stosować na szeroką skalę desanty powietrzne, które powinny być niszczone równolegle z odpieraniem natarcia. W planowaniu rozpoznania na ten okres operacji obronnej muszą więc być uwzględnione wszystkie zadania, których realizacja zapewniałaby dostarczenie na czas dowódcy armii /frontu/ niezbędnych informacji dla podjęcia odpowiednich przeciwdziałań i załamania natarcia przeciwnika.

W trzecim okresie działań obronnych cały wysiłek rozpoznania musi być skoncentrowany na zabezpieczenie przeciwuderzenia, którego sposób wykonania w znacznym stopniu uzależniony będzie od posiadanych przez dowódcę i sztab wiadomości o nieprzyjacielu. W tym celu plan rozpoznania powinien obejmować zadania zmierzające do zdobycia szczególnych danych o nieprzyjacielu, który włamał się w głąb obrony, określenia najbardziej wrażliwych miejsc w ugrupowaniu nieprzyjaciela, możliwości wprowadzenia świeżych sił i podchodzących odwodów do rejonu włamania, a ponadto, jak w każdej innej sytuacji, informacji dotyczących rozmieszczenia i możliwości środków napadu jądrowego, SO artylerii,

SD i innych ważnych obiektów ugrupowania przeciwnika.

Podczas prowadzenia przeciwuderzenia rozpoznawanie musi być prowadzone z maksymalnym natężeniem sił. Wynika to z celu, jaki stawia się wojskom wykonującym przeciwuderzenie. W wypadku rozbicia głównego zgrupowania nieprzyjaciela mogą zaistnieć warunki przejścia do zdecydowanego ogólnego natarcia wszystkich sił armii /frontu/. Stąd też plan rozpoznawania obok przedsięwzięć rozpoznawczych naceLOWANYCH na zdobycie wiadomości potrzebnych dla organizacji i wykonania przeciwuderzenia, powinien również uwzględniać zadania rozpoznawania obiektów przeciwnika położonych w głębi jego ugrupowania. Chodzić tu głównie będzie o głębsze odwody operacyjne /strategiczne/ nieprzyjaciela, mobilizację nowych ZT i ich przegrupowywanie, przerzut wojsk z innych kierunków /kontynentów/ do obszaru działań armii /frontu/ itp.

Planowane zadania rozpoznawania na okres walki obronnej powinny być aktualizowane i konkretyzowane bezpośrednio w czasie prowadzenia działań w zależności od wytworzonej sytuacji operacyjnej.

B/ Właściwości kierowania rozpoznaniem i obiegu informacji

W operacji obronnej armii /frontu/ sprawność i szybkość kierowania rozpoznaniem i obiegu informacji posiada szczególnie ważne znaczenie i może mieć zasadniczy wpływ na efektywność i skutecz-

ność dowodzenia wojskami i końcowy wynik operacji. Zasady kierowania rozpoznaniem i obiegu informacji oparte są na ogólnych założeniach, z tym, że w zależności od warunków przejścia do obrony, posiadanego czasu, konkretnych potrzeb i możliwości oddział /zarząd/ rozpoznania powinien dokonać odpowiednich zmian w systemie kierowania i informowania tak, aby w każdej sytuacji zabezpieczyć możliwość natychmiastowego przekazania zadań wykonawcom, meldowania o wynikach rozpoznania i przekazania informacji zainteresowanym.

Jeśli w obronie organizowanej bez styczności z przeciwnikiem oddział /zarząd/ rozpoznawczy ze względu na stosunkowo większą ilość czasu i nieoddziaływanie przeciwnika może bardziej wszechstronnie przygotować i zorganizować system kierowania i informowania oparty na solidnej, szeroko rozbudowanej i umocnionej pod względem inżynierskim łączności, to w warunkach przechodzenia do obrony w styczności z nieprzyjacielem, problem kierowania i informowania będzie niezwykle złożony i skomplikowany i wymagać będzie wnikliwej analizy i oryginalnych rozwiązań, odchodzących nieraz od utartych i przyjmowanych zasad.

Spiętrzenie czynności organizacyjnych oddziału /zarządu/ rozpoznawczego wynikające z konieczności kierowania dotychczasowymi działaniami rozpoznania przy jednoczesnej reorganizacji systemu rozpoznania dla potrzeb obrony, brak sił i środków dla realizacji zwiększonej ilości zadań, naru-

szony często system łączności, a przede wszystkim brak wystarczającej ilości czasu zmuszać będzie komórki rozpoznawcze do stosowania prostych i skróconych, zapewniających szybkość działania form i metod kierowania rozpoznaniem i obiegu informacji.

Dużego znaczenia w tej sytuacji nabiera podział oddziału /zarządu/ rozpoznawczego na odpowiednie zespoły funkcjonalne /kierunkowe/ i organizacja pomocniczych zespołów dowodzenia rozpoznaniem, które w maksymalnym stopniu odciążąby kierownictwo komórek rozpoznawczych od spraw organizacyjno-technicznych i pozwoliły skupić się wyłącznie na problemach koncepcyjnych.

Wszelkie rozkazy, zarządzenia i zadania dla wykonawców przekazywane będą w sposób maksymalnie skrócony przy pomocy technicznych środków łączności i sformalizowanej dokumentacji rozpoznawczej, oddzielnie dla poszczególnych elementów /sił i środków/ rozpoznania w miarę aktualnych potrzeb, a nie w sposób scentralizowany i jednocześnie dla elementów całego systemu rozpoznania.

Niejednokrotnie zajdzie potrzeba, aby kierownicy poszczególnych zespołów funkcyjnych i pomocniczych zespołów dowodzenia podejmowali samodzielne decyzje i w kontaktach z poszczególnymi elementami rozpoznania natychmiast odpowiednio reagowali bez potrzeby uzgadniania i nie czekając na wytyczne szefa oddziału /zarządu/ rozpoznawczego.

W obronie organizowanej w styczności z przeciwnikiem w większości wypadków da się poważnie

odczuć brak sił i środków dla realizacji zwiększonej i splętrzonej w czasie ilości zadań. Straty poniesione w dotychczasowych działaniach mogą często nie zostać uzupełnione, natomiast użycie odwodu sił i środków rozpoznania może pozbawić oddział /zarząd/ rozpoznania możliwości pełnego wykonania zadań w okresie ponownego przejścia do działań zaczepnych po załamaniu natarcia przeciwnika.

W tej sytuacji do rozpoznania należy wykorzystać w szerszym stopniu nieetatowe pododdziały rozpoznania ze składu wojsk walczących, co wymagać będzie dokładnego przemyślenia sposobów kierowania działalnością rozpoznawczą tych pododdziałów i zapewnienia szybkiego obiegu zdobywanych przez nie informacji o przeciwniku.

4. Właściwości użycia oraz zadania poszczególnych rodzajów rozpoznania w operacji obronnej armii /frontu/

A/ Rozpoznanie powietrzne

Przygotowanie i prowadzenie działań przez lotnictwo rozpoznawcze w operacji obronnej armii/frontu/ odbywa się w specyficznej sytuacji powietrznej, ponieważ panowanie w powietrzu /z wyłączeniem niekiedy okresów zwrotów zaczepnych broniących się wojsk/ posiada nieprzyjaciel, a w związku z tym swoboda działań lotnictwa rozpoznawczego jest poważnie ograniczona oraz mniejsze są jego możliwości w realizacji zadań rozpoznawczych w interesie broniących się wojsk.

Plany rozpoznania winny, uwzględniając powyższą sytuację, precyzować wysiłki rozpoznania powietrznego na zdobycie najważniejszych tylko danych, przewidując jednocześnie zachowanie znacznego odvodu sił i środków rozpoznania powietrznego, który będzie wykorzystywany w zależności od rozwoju sytuacji do wykonywania zadań na wezwanie z WSD DLSzR lub SD AL. W działaniach obronnych częściej niż w zaczepnych występować będą sytuacje niespodziewane i wymagające nagłego użycia lotnictwa rozpoznawczego, dla wykonania pilnych i nie przewidzianych zadań.

Działania lotnictwa rozpoznania operacyjnego na korzyść poszczególnych armii, ze względu na nie-liczny jego stan ilościowy, mogą być wykonywane jedynie w sporadycznych wypadkach, na podstawie zapotrzebowania sztabów tych armii, zaakceptowanych przez sztab frontu.

Lotnictwo rozpoznania taktycznego i nieetatowe załogi rozpoznawcze LMSz należy wykorzystywać w większości w sposób zdecentralizowany na szczeblu armii i dywizji lotnictwa szturmowo-rozpoznawczego. Pozwoli to na realne zaplanowanie zadań dla tego lotnictwa i skrócenie czasu obiegu informacji. Dowodzenie działaniami lotnictwa rozpoznania taktycznego i lotnictwa myśliwsko-szturmowego winno odbywać się z wysuniętego stanowiska dowodzenia DLSzR, co zapewnia szybką reakcję na zmiany zachodzące na polu walki. Ponieważ wynikami taktycznego rozpoznania powietrznego zainteresowane są oprócz armii,

również związki taktyczne wojsk lądowych, to podczas planowania tego rozpoznania w armii uwzględnia się potrzeby poszczególnych związków taktycznych. Dla części wysiłku lotnictwa rozpoznania taktycznego /ok.20%/ zadania będą ustalane i precyzowane na szczeblu front - armia lotnicza, a dowodzenie tymi siłami odbywać się będzie ze stanowisk dowodzenia AL i DLSzR.

Armia może na operację obronną trwającą średnio 3 doby otrzymać limit w granicach 6-8 pułkotów lotnictwa rozpoznawczego, który może przykładowo zostać wykorzystany następująco:

- prowadzenie rozpoznania dla potrzeb kontrprzygotowania, w tym głównie rozpoznanie środków przenoszenia broni jądowej, i zabezpieczenia działań własnych wojsk raketowych - 2 pułkotypy;
- rozpoznanie na korzyść walczących dywizji ok. 2 pułkotów;
- rozpoznanie na korzyść wykonywanego przeciwuderzenia 1-2 pułkotypy;
- odwód 1 - 2 pułkotypy.

Śmigłowce rozpoznawcze należy wykorzystywać do rozpoznania obiektów położonych w niedużej odległości od przedniego skraju, według planu sztabów związków taktycznych pierwszego rzutu armii.

Obieg informacji z rozpoznania powietrznego w operacji obronnej oparty jest na takich samych zasadach jak i w operacji zaczepnej.

B/ Działania specjalne

Właściwości wykorzystania grup specjalnych w operacji obronnej armii /frontu/ wynikają z warunków w jakich armia /front/ przechodzi do obrony. Niezależnie jednak od warunków istnieje jedna zasadnicza różnica między wykorzystaniem grup specjalnych w operacji obronnej a zaczepnej. W natarciu przerzucając grupy specjalne w głąb ugrupowania przeciwnika, można w przybliżeniu określić czas ich działania i ponownego odzyskania po odejściu wojsk zgrupowania uderzeniowego do rejonów ich działania. W operacji obronnej natomiast dla grup specjalnych rozpoznających na tyłach i wewnątrz ugrupowania zaczepnego przeciwnika, trudno będzie określić z góry czas ich działania i sposób odzyskania.

Podczas organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem oddział /zarząd/ rozpoznawczy ma możliwość wcześniejszego przygotowania działań specjalnych na tyłach przeciwnika unikając tym samym późniejszego przerzutu grup specjalnych w warunkach zagrożenia i oddziaływania ogniowego przeciwnika oraz możliwości utraty tych grup jeszcze przed dotarciem do rejonu działań. Polega to na przewiezieniu grup specjalnych do wybranych rejonów na kierunkach spodziewanego podejścia przeciwnika i pozostawienia ich aż do czasu zajęcia tych obszarów przez jego wojska. Należy jednak mieć na uwadze, że przedwczesne zorganizowanie całego systemu rozpoznania specjalnego może później okazać

się nie skuteczne ze względu na inne jak początkowo przewidywano ugrupowanie przeciwnika, a tym samym pozostawienie grup specjalnych nie w tych rejonach, na których rozpoznaniu sztabowi armii /frontu/ najbardziej będzie zależeć.

Dlatego też sztaby dywizji, armii i frontu powinny zawczasu wysłać i pozostawić w terenie przewidzianym do zajęcia przez przeciwnika tylko część grup specjalnych w rejonach najbardziej prawdopodobnego rozmieszczenia elementów ugrupowania przeciwnika, natomiast pozostałe grupy przygotować do działania i przerzucić na jego tyły dopiero po podejściu wojsk i zajęciu obszarów wyjściowych do natarcia.

W wypadku przedłużania się działań obronnych, może zaistnieć potrzeba ewakuacji niektórych grup specjalnych. Grupa może powracać drogą lądową pieszo lub sposobem kombinowanym, zazwyczaj metodą przenikania przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela, lub śmigłowcem, a niekiedy samolotem. Jeżeli wycofanie odbywa się drogą lądową przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela ustala się czas i kierunek jej przejścia przez linię własnych wojsk oraz sygnały rozpoznawcze. Dane te przekazuje się dowódcy grupy i dowódcy wojsk walczących na kierunku wycofania. Najdogodniejszą porą do ewakuacji jest noc lub ograniczona widoczność.

Działania specjalne w warunkach organizacji obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem odznaczają się również pewnymi swoistymi cechami

mi. Do najważniejszych z nich można zaliczyć:

- w ugrupowaniu nieprzyjaciela znajdować się będzie poważna ilość grup specjalnych przerzuconych tam jeszcze w trakcie poprzednich działań i wykonujących poprzednio postawione zadania:

- zaistnieje możliwość działania pewnej ilości grup specjalnych poza pasem zainteresowań i potrzeb obronnych armii /frontu/ względnie w mniej ważnych rejonach /kierunkach/;

- zachodzić będzie konieczność dostarczenia w trudnych warunkach bezpośredniego oddziaływania nieprzyjaciela dodatkowych środków materiałowych dla działających już grup specjalnych.

Dlatego też w planowaniu działań specjalnych armii /frontu/ należy uwzględnić:

- przecelowanie niektórych z działających grup do nowych rejonów działań;

- opracowanie i postawienie działającym grupom nowych zadań;

- przerzut dodatkowego wyposażenia /żywność, broń, materiał wybuchowy, środki łączności/ dla działających grup;

- zmianę podporządkowania /przejęcie lub przekazanie grup specjalnych jednego związku operacyjnego innemu/;

- przygotowanie i przerzut grup specjalnych z odwodu dla wykonania nowych zadań w dodatkowych rejonach zainteresowań.

Z uwagi na ograniczony czas na realizację tych przedsięwzięć, muszą one być wykonane równolegle z

opracowaniem planu działań specjalnych. Sposób ich realizacji w głównej mierze zależy będzie od umiejętności i operatywności oficerów wchodzących w skład zespołów dowodzenia grupami specjalnymi.

Główny wysiłek działań specjalnych winien wynikać z ogólnej koncepcji i zamiaru rozegrania bitwy obronnej.

Wybierając rejony /kierunki/ rozpoznania specjalnego uwzględnia się przewidywane kierunki działań głównych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela oraz aktualne położenie jego wojsk.

Grupy specjalne armii przerzuca lub precelowuje się w pobliże rejonów rozmieszczenia baz rakietowo-jądrowych szczebla operacyjnego, składów broni jądrowej, baz lotniczych samolotów nosicieli broni jądrowej, desantów powietrznych szczebla operacyjnego oraz w rejony jednostek pancernych głównych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela.

Przegrupowania grup specjalnych do nowych rejonów działań, w zależności od odległości jaką muszą pokonać, przeprowadzane są pieszo, zdobytymi pojazdami, a w wyjątkowych wypadkach i przy sprzyjających warunkach wysłanymi śmigłowcami.

Przerzut nowych grup na tyły nieprzyjaciela dokonuje się podobnie jak i w innych warunkach samolotami, a na kierunku nadmorskim z morza przy użyciu okrętów podwodnych lub innych jednostek pływających.

Dodatkowe wyposażenie dla działających już grup specjalnych przerzuca się samolotami w miejsca wskazane przez dowódców grup.

C/ Rozpoznanie radioelektroniczne

W styczności z przeciwnikiem rozpoznanie radioelektroniczne na podstawie przechwyconych rozmów, sygnałów i rozkazów oraz wykrycia dokonywanych zmian w dotychczasowym rozmieszczeniu środków dowodzenia i kierowania systemów uzbrojenia przeciwnika, może w pierwszej kolejności stwierdzić przygotowanie jego do natarcia.

W obronie organizowanej bez styczności z przeciwnikiem rozpoznanie radioelektroniczne jest obok rozpoznania agenturalnego jedynym rodzajem rozpoznania mogącym śledzić poczynania nieprzyjaciela, wówczas, gdy żadne inne rodzaje rozpoznania ze względu na swój zasięg nie mogą jeszcze być wykorzystane.

Przy planowaniu i organizacji rozpoznania radioelektronicznego należy brać pod uwagę zarówno dodatnie, jak i ujemne właściwości jego wykorzystania w operacji obronnej. Właściwości dodatnie to przede wszystkim:

- możliwość zapewnienia większej ciągłości rozpoznania jak np. w działaniach zaczepnych, ze względu na dużo mniejszą ilość przegrupowań i zmianę stanowisk rozpoznawczych, a tym samym unikanie konieczności ponownego dowiązywania w terenie itp.;

- większa odporność i trwałość systemu rozpoznania radioelektronicznego na oddziaływanie przeciwnika ze względu na rozmieszczenie poszczególnych jego elementów w ugrupowaniu obronnym własnych wojsk oraz rozbudowę i umocnienie inżynieryjne.

Do właściwości ujemnych należy zaliczyć:

- małą skuteczność rozpoznania urządzeń radioelektronicznych przeciwnika w okresie przygotowania przez niego operacji zaczepnej i stosowanej w tym czasie ciszy radiowej;

- trudności i ograniczone możliwości w przechwytywaniu, namierzaniu i śledzeniu dużej ilości obiektów w szeroko rozbudowanym do działań zaczepnych systemie dowodzenia i kierowania przeciwnika, ze względu na dużą częstotliwość ich przemieszczania i zmiany stanowisk pracy. W wielu przypadkach te same obiekty będą musiały być kilkakrotnie poszukiwane i namierzane w ciągu doby.

W obronie bez styczności z nieprzyjacielem w celu zwiększenia zasięgu rozpoznania, część sił i środków rozpoznania radioelektronicznego armii celowo jest rozmieścić w pasie przesłaniania /jeśli taki będzie organizowany/. W tym wypadku siły i środki systemu rozpoznania radioelektronicznego armii mogą być ugrupowane nie w dwóch ale w trzech rzutach.

Pierwszy rzut rozwinięty w odległości 4-6 km za pierwszą pozycją obronną pasa przesłaniania stanowią będą siły i środki rozpoznania radiowego UKF i pomocniczy zespół dowodzenia i analizy informacji.

Drugi rzut rozwinięty w odległości 10-12 km od przedniego skraju głównego pasa obrony składać się może z sił i środków kompanii rozpoznania łączności radioliniowej.

Trzeci rzut rozwinie się w odległości 30-35 km od przedniego skraju obrony i obejmować będzie siły i środki kompanii rozpoznania radiowego KF, oraz grupę analizy i informacji.

W niektórych przypadkach gdy głębokość pasa przesłaniania jest dość duża /powyżej 30-40 km/ cały system rozpoznania radioelektronicznego można rozwinąć w dwóch rzutach. Pierwszy rzut w odległości 10-12 km za pierwszą pozycją pasa przesłaniania i drugi rzut poszczególnymi elementami w głównym pasie obrony armii.

W operacji obronnej armii /frontu/ organizowanej w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem rozpoznanie r/elektroniczne posiada szereg charakterystycznych cech, jak np.

- niewielka ilość czasu na organizację systemów rozpoznania;

- konieczność jednoczesnego śledzenia obiektów /źródeł/ rozpoznania w ugrupowaniu wojsk nieprzyjaciela będących w styczności, jak również nowych obiektów znajdujących się w zgrupowaniach uderzeniowych podchodzących z głębi;

- konieczność dokonywania częstej zmiany zadań dla sił i środków rozpoznawczych zwłaszcza w okresie organizacji bitwy obronnej;

- zmniejszone możliwości jednostek rozpoznania radioelektronicznego ze względu na poniesione straty, przy jednoczesnym zwiększeniu potrzeb;

- utrudnione warunki prowadzenia rozpoznania ze względu na zmianę danych radiowych przez nie-

przyjaciela podczas przejścia do natarcia i dużą częstotliwość ugrupowania obiektów rozpoznania.

Niezwykle ważnym przedsięwzięciem organizacyjnym jest umiejętny wybór rubieży rozwinięcia i rejonów działań poszczególnych jednostek rozpoznania radioelektronicznego. Odległość rozwiniętego systemu od przedniego skraju obrony powinna zapewniać maksymalny zasięg sił i środków, odpowiednie warunki przechwyty i namierzania, sprawność dowodzenia, obiegu informacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym elementom ugrupowania bojowego.

Do właściwości ugrupowania środków rozpoznania radioelektronicznego należy zaliczyć:

- możliwość głębszego rozmieszczenia elementów systemu od rubieży styczności z wojskami przeciwnika;
- możliwość wcześniejszego rozpoznania, wyboru i przygotowania kolejnych rubieży /stanowisk/ rozwinięcia;
- możliwość przeprowadzenia rekonesansu i wyboru dróg manewru na kolejne rubieże.

Możliwości sił i środków rozpoznania radioelektronicznego armii /frontu/ ze względu na dużą ilość obiektów przeciwnika będą zwykle niewystarczające /zaspokajające ok. 40-60% potrzeb/ dlatego w planowaniu rozpoznania radioelektronicznego należy skupić główną uwagę jedynie na rozpoznanie najważniejszych i decydujących dla przeciwnika obiektów, których wykrycie, a następnie zniszczenie mogłoby doprowadzić do zdeorganizowania przygotowań

do natarcia i osłabienia jego mocy uderzeniowej.

D/ Rozpoznanie artyleryjskie

Kierowanie rozpoznaniem na szczeblu szefostwa wojsk raketowych i artylerii frontu ma charakter dyrektywny, ponieważ na tym szczeblu szefostwo wojsk raketowych i artylerii nie dysponuje bezpośrednio środkami rozpoznania. Na szczeblu armii organizatorem użycia środków rozpoznania podległych szefostwu wojsk raketowych i artylerii jest wydział rozpoznawczy szefostwa współdziałający w tym zakresie z OR armii.

Plan użycia sił i środków rozpoznania wojsk raketowych i artylerii armii /na szczeblu frontu mapa robocza/ opracowuje się na okres przygotowawczy i prowadzenia operacji obronnej zgodnie z zadaniami wojsk raketowych i artylerii i uwzględnieniem prawdopodobnych kierunków działań nieprzyjaciela. Najbardziej szczegółowo opracowuje się przedsięwzięcia rozpoznawcze dla zabezpieczenia kontrprzygotowania i przeciwuderzeń.

W celu zapewnienia ciągłości prowadzenia rozpoznania artyleryjskiego w toku obrony, oprócz zasadniczych rubieży /placówek i stanowisk/, zawczasu planuje się i przygotowuje zapasowe rubieże /placówki, stanowiska/ rozwinięcia pododdziałów rozpoznawczych i lądowiska dla śmigłowców rozpoznania artyleryjskiego.

W celu zabezpieczenia przeprowadzenia kontrprzygotowania rozpoznanie artyleryjskie we współdziałaniu z innymi wojskami rozpoznania winno zdo-

być pełne dane do planowania uderzeń raketowych i artylerii. Zasadniczymi obiektami rozpoznania w tym okresie winny być: a/ dla wojsk raketowych - środki napadu jądrowego, odwody, samoloty na lotniskach, raketowe środki obrony przeciwlotniczej, system dowodzenia; b/ dla artylerii - zasadnicze zgrupowanie przeciwnika, artyleria i moździerz; stacje radiolokacyjne, system dowodzenia będący w zasięgu ognia artylerii.

Szczególnie ważnym zadaniem jest wykrycie i zniszczenie środków napadu jądrowego, co stwarza możliwość wygrania na czasie, tak bardzo istotnego czynnika podczas organizacji obrony w bezpośredniej styczności. Jeżeli na przykład zostaną wykonane uderzenia na składy broni jądrowej, to można zyskać 8-10 godzin potrzebnych nieprzyjacielowi na zmianę lub odtworzenie zdolności ich funkcjonowania: w razie wykrycia i wykonania uderzeń na operacyjno-taktyczne środki napadu jądrowego znajdujące się na stanowiskach startowych zyskuje się około 2-4 godzin - niezbędnych do przygotowania powtórnego startu i wymiany pododdziałów raketowych; jeżeli uderzenia zostaną wykonane na taktyczne środki napadu jądrowego można zyskać około 1-2 godzin.

W czasie kontrprzygotowania rozpoznanie powinno w jak najkrótszym czasie przeprowadzić kontrolę uderzeń jądrowych i wykryć ocalałe obiekty /cele/, zwłaszcza środki napadu jądrowego, artylerię, oddziały czołgów i punkty dowodzenia w celu zapewnienia przygotowania na nieprzyjaciela kolejnych uderzeń raketowych i ognia artylerii.

W celu zabezpieczenia uderzeń raketowo-jądrowych na obiekty nieprzyjaciela znajdujące się w głębi, zwłaszcza na stanowiska rakiet, lotniska z samolotami nosicielami broni jądrowej, rejonu ześrodkowania wojsk drugich rzutów i odwodów, szefostwo wojsk raketowych i artylerii armii /frontu/ uzgadnia z OR /zarządem/ armii /frontu/ sposób otrzymywania danych z innych rodzajów rozpoznania.

W obronie bez styczności główny wysiłek rozpoznania artyleryjskiego skierowuje się na rozpoznanie nieprzyjaciela na dalekich podejściach do pasa przesłaniania, wykrycia oddziałów rakiet i artylerii, określenie stanowisk ich rozwinięcia, a także podchodzących kolumn piechoty i czołgów, ich rejonów ześrodkowania i rubieży rozwinięcia. W tym celu w pasie przesłaniania można rozwinąć pododdziały rozpoznania radiolokacyjnego, radiotechnicznego i dźwiękowego na tymczasowych stanowiskach, zorganizować PO oraz obserwację ze śmigłowców rozpoznania artyleryjskiego. Rozpoznanie artyleryjskie jeszcze przed podejściem nieprzyjaciela, powinno rozpoznać dokładnie teren na podejściach do rejonu obrony, ustalić najbardziej prawdopodobne drogi marszu i rejonu stanowisk startowych środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, możliwe rejonu ześrodkowania jego odwodów, rejonu SO artylerii, podstawy wyjściowe czołgów i piechoty, jak również stopień widoczności własnych pozycji ze strony nieprzyjaciela.

W razie włamania się nieprzyjaciela do rejonu

obrony podstawowym zadaniem rozpoznania artyleryjskiego będzie wykrycie stanowisk środków napadu jądrowego i artylerii npla po ich przegrupowaniu, podejścia odwodów, jak również ustalenie granic włamania w celu wykonania na nie uderzeń jądrowych i ognia artylerii. Na kierunkach włamania szefostwo wojsk raketowych i artylerii armii obowiązane jest zorganizować we właściwym czasie przesunięcie pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych na zapasowe rubieże i skonkretyzować ich zadania rozpoznania. W celu zachowania ciągłości rozpoznania pododdziały i oddziały rozpoznawcze przegrupowują się kolejno rzutami.

Podczas przygotowania i wykonania przeciwuderzenia rozpoznanie artyleryjskie we współdziałaniu z innymi rodzajami rozpoznania ustala położenie wojsk nieprzyjaciela i jego odwodów, stanowisk rakiet i artylerii, położenie składów i punktów zaopatrzenia w broń jądrową, organów dowodzenia, środków przeciwpancernych i innych ważnych obiektów. Szefostwo wojsk raketowych i artylerii precyzuje zadania rozpoznania dla podległych sztabów i organów rozpoznawczych, skupiając główny wysiłek na kierunku przeciwuderzenia oraz organizuje zbieranie danych z rozpoznania i ich opracowanie w celu terminowego przygotowania uderzeń raketowo-jądrowych i ognia artylerii.

E/ Rozpoznanie inżynieryjne

Celem rozpoznania inżynieryjnego w operacji

obronnej armii i frontu jest dostarczenie jak najbardziej pełnych i wszechstronnych danych o terenie /obiektach/, które pozwoliłyby w maksymalnym stopniu wykorzystać jego właściwości do organizacji obrony trwałej, silnej i odpornej na zmasowane uderzenia środkami klasycznymi i broni masowego rażenia nieprzyjaciela.

W czasie organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem szefostwo wojsk inżynieryjnych armii /frontu/ przystępując do planowania rozpoznania inżynieryjnego będzie w posiadaniu szeregu danych, dostępnych mu jeszcze w okresie pokoju, szczególnie dotyczących stanu organizacji i wyposażenia wojsk inżynieryjnych nieprzyjaciela oraz terenu z wszystkimi jego właściwościami. W okresie operacyjnego rozwijania wojsk dane te będą uzupełniane i uaktualniane informacjami uzyskiwanymi z nadrzędnych szczebli.

Rozpoznanie pasów obronnych rozbudowywanych zawczasu prowadzą ogólnowojskowe grupy rekonesansowe ze składu armii i dywizji, które będą rozbudowywać i obsadzać tę obronę. Do grup rekonesansowych włącza się oficerów wojsk inżynieryjnych.

W warunkach przejścia do działań obronnych bez styczności z nieprzyjacielem inżynieryjne posterunki obserwacyjne i inżynieryjne posterunki fotografowania mogą zawczasu przygotować i obsadzić wyznaczone stanowiska w pasie przesłaniania.

W przypadku przechodzenia związku operacyjnego do działań obronnych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, zachodzi konieczność zachowania

ciągłości, a zarazem reorganizacji systemu rozpoznania inżynieryjnego. Pododdziały i elementy rozpoznania inżynieryjnego otrzymują w większości nowe zadania. Inżynieryjne patrole rozpoznawcze działające w ugrupowaniu oddziałów pierwszorzutowych dywizji, z reguły przeorganizowuje się na inżynieryjne posterunki obserwacyjne. Ponadto tworzy się inżynieryjne posterunki fotografowania.

IPO mają za zadanie śledzić działanie nieprzyjaciela na przednim skraju obrony, a szczególnie przedsięwzięcia inżynieryjne świadczące o przygotowaniu do rozpoczęcia działań zaczepnych /wykonywanie przejść w polach minowych/.

IPF wykonują zdjęcia na najważniejszych kierunkach tego samego wycinka terenu, co pewien określony czas, dla porównania i wychwycenia zmian na nim zachodzących.

Samodzielne inżynieryjne patrole rozpoznawcze, a także inżynieryjne patrole rozpoznawcze nie przewidziane do działań w charakterze inżynieryjnych posterunków obserwacyjnych, wykonują w głębi ugrupowania własnych wojsk nowe zadania rozpoznania inżynieryjnego, wynikające z rozwoju sytuacji.

Szereg bardzo istotnych zadań rozpoznania inżynieryjnego, jak na przykład rozpoznanie pasów obronnych, prowadzą ogólnowojskowe grupy rekonesansowe. Związki i oddziały ogólnowojskowe prowadzą rozpoznanie inżynieryjne dla własnych potrzeb swoimi siłami i środkami. Ochronne właściwości terenu /jary, lasy, wykopy itp./ w rejonach rozmieszczenia

wojsk ustala się ogólnowojskowymi elementami rozpoznania i elementami tych rodzajów wojsk i służb, których jednostki znajdują się w danym terenie.

Podczas bitwy obronnej rozpoznanie inżynieryjne powinno ustalić: stan zapór inżynieryjnych, dróg mostów, przepraw, źródeł wody i innych ważnych obiektów poddanych działaniu ognia nieprzyjaciela /artylerii, lotnictwa, broni raketowo-jądrowej/, a także określić sposoby i środki stosowane przez nieprzyjaciela podczas pokonywania zapór, zawałów i zniszczeń oraz innych przeszkód.

W wypadku wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń jądrowych, rozpoznanie inżynieryjne powinno określić: stan dróg, mostów i przepraw, rozmiary i charakter powstałych zawałów, zniszczeń i pożarów oraz drogi ich obejścia lub sposoby pokonania: odcinki uszkodzonych lub zniszczonych zapór inżynieryjnych; stopień i charakter uszkodzenia obiektów fortyfikacyjnych w punktach, rejonach i na pozycjach obrony, w rejonach rozmieszczenia wojsk oraz na punktach dowodzenia.

W razie konieczności na szczeblu armii i frontu mogą być organizowane inżynieryjne grupy specjalne do działania w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Rozpoznanie inżynieryjne na potrzeby prac inżynieryjnych prowadzą inżynieryjne patrole rozpoznawcze i samodzielne inżynieryjne patrole rozpoznawcze organizowane ze składu tych pododdziałów inżynieryjnych, które te zadania będą wykonywać.

Siły i środki kompanii rozpoznania frontowej lub armijnej brygady saperów będą wykorzystane przede wszystkim do prowadzenia rozpoznania nie - przyjaciela i uzyskiwania danych niezbędnych do podejmowania decyzji przez dowódcę frontu lub armii i planowania zabezpieczenia inżynierskiego.

W czasie prowadzenia rozpoznania inżynierskiego szerokie zastosowanie powinny mieć śmigłowce, głównie do prowadzenia rozpoznania skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, stanu dróg itp.

F/ Rozpoznanie chemiczne

Rozpoznanie skażeń w operacji obronnej armii /frontu/ organizuje się w celu dostarczenia aktualnych i dokładnych danych o skażeniu terenu i powietrza substancjami promieniotwórczymi i środkami trującymi. Powyższy cel determinuje zadania rozpoznania skażeń w operacji obronnej armii /frontu/. Siły i środki rozpoznania skażeń w operacji obronnej armii /frontu/ mogą wykonywać następujące zadania:

- rozpoznanie skażeń w pasach obrony związków taktycznych pierwszego oraz drugiego rzutu /odwodów/ armii;
- rozpoznanie skażeń w rejonach wyjściowych i rejonach stanowisk startowych jednostek rakietowych;
- rozpoznanie skażeń na drogach marszu i rubieży rozwinięcia związków taktycznych /odwodów/ wykonujących przeciwuderzenie;

- rozpoznanie skażeń w rejonach rozmieszczenia obiektów i urządzeń tyłowych na armijnych drogach dowozu i ewakuacji..

Do właściwości rozpoznania skażeń w operacji obronnej armii należy ograniczony czas na jego realizację z uwagi na to, że w ślad za uderzeniami jądrowymi i chemicznymi przeciwnik rozwijać będzie natarcie. Podstawową rolę odgrywać będą posterunki jednolitego systemu wykrywania skażeń oraz środki rozpoznania powietrznego. Dane o miejscu, wielkości rejonu, rodzaju i stopnia skażenia gromadzone i opracowywane w stacji obliczeniowo-analitycznej stanowią podstawę do określenia warunków bezpieczeństwa podczas wykonywania zadań przez wojska w strefach skażeń promieniotwórczych i chemicznych.

Podczas organizacji rozpoznania skażeń w operacji obronnej, szefostwo wojsk chemicznych armii /frontu/ główny wysiłek skupia na rozpoznaniu i kontroli stanu skażenia w istniejących i nowo powstałych rejonach /strefach/ skażeń, zwłaszcza tam gdzie przewiduje się przygotowanie armijnych rubieży obrony i rejonów stanowisk startowych rakiet. Wykonanie tego zadania możliwe będzie poprzez wykorzystanie przede wszystkim środków rozpoznania powietrznego.

Z uwagi na nierównomiernie rozmieszczoną sieć jednolitego systemu wykrywania skażeń zwłaszcza na armijnych rubieżach obrony wskazane jest rozwijanie rejonów wykrywania i obserwacji siłami pododdziałów rozpoznania skażeń na drogach wyprowadza-

jących na rubieżę rozwinięcia do przeciwuderzenia i innych rejonach, przez które zgodnie z planem operacji przegrupowywane będą związki taktyczne drugiego rzutu i odwody.

Do rozpoznania skażeń na drogach manewru drugich rzutów oraz rejonów pozycji startowych rakiet wykorzystuje się przede wszystkim klucz śmigłowców rozpoznania skażeń, natomiast do rozpoznania w rejonach uderzeń BMR, w ramach likwidacji skutków pododdziały naziemnego rozpoznania skażeń. Niemalą rolę odgrywać będą dane o sytuacji skażeń, przekazywane w jednolitym systemie wykrywania, które są podstawą do kierowania rozpoznaniem. Wszystkie dane rozpoznawcze opracowuje się i wrysowuje na specjalnie prowadzoną mapę skażeń, która jest dokumentem odzwierciedlającym rzeczywistą sytuację i na jej podstawie określa się warunki bezpieczeństwa i możliwość oraz warunki działania wojsk armii w konkretnej sytuacji skażeń.

G/ Rozpoznanie agenturalne

Organizowane jest na szczeblu frontu według ogólnych zasad obowiązujących i w innych rodzajach działań. Działając na głębokim zapleczu przeciwnika może dostarczyć bardzo cennych informacji niezbędnych dowódcy frontu do organizacji i przygotowania operacji obronnej. W obronie bez styczności z przeciwnikiem jest obok rozpoznania radioelektronicznego jedynym źródłem dostarczania wiadomości o poczynaniach i zamierzeniach nieprzyjaciela, zanim znajdzie się on w zasięgu innych rodzajów rozpoznania.

W obronie w styczności z przeciwnikiem może dostarczyć informacji o działalności na tyłach /mobilizacja nowych związków, przerzut wojsk z innych kontywentów, kierunki przegrupowań itp./ i możliwości użycia głębszych odwodów na kierunkach prowadzonego natarcia.

Zakończenie

Organizacja rozpoznania we wszystkich rodzajach działań bojowych /operacji/ powinna być przedsięwzięciem elastycznym, opartym na wszechstronnej analizie i ocenie konkretnie istniejącej sytuacji, aktualnych potrzeb i możliwości ich realizacji w określonych warunkach.

Przedstawione w skrypcie teoretyczne problemy rozpoznania w operacji obronnej, nie przedstawiają propozycji rozwiązań. Omawiają jedynie cechy charakterystyczne i specyficzne właściwości towarzyszące i wpływające na organizację i prowadzenie rozpoznania w tego rodzaju działaniach.

Analiza przedstawionych, jak również innych, pominiętych w skrypcie, a mogących występować w określonej sytuacji specyficznych cech i właściwości rozpoznania, przy jednoczesnej znajomości podstawowych zasad jego organizacji i prowadzenia w systemowym ujęciu, może pomóc słuchaczom szerzej spojrzeć na ten problem i ułatwić przyjęcie prawidłowych i uzasadnionych rozwiązań w konkretnych ćwiczeniach i zajęciach związanych z organizacją rozpoznania w operacji obronnej.

Literatura:

- Organizacja i prowadzenie rozpoznania na szczeblach taktycznych cz.I i II - Nr bibl.015118, 015147;
- Organizacja, wyposażenie i możliwości pododdziałów rozpoznawczych pułku, dywizji i armii - Nr bibl.022613;
- Praca oddziału rozpoznawczego armii w jednolitym systemie rozpoznania - Nr bibl.081.
- Jednolity system rozpoznania w operacji zaczepnej armii - Nr bibl. 021923.
- Biuletyn,Inf.Sztabu Gen. Nr 1/119/- Nr bibl. 017043.

Wykonano w 50 egz.

Egz.Nr 1-50 Bibl.Gł.OZS
Wyk.płk Wiliński
Druk A.W.
Nr pf 104/pf 351/WW
Kor. Skrzecz.

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. ~~741828~~